

מחלת הקמחוניית של עלי החציל

סאת דיר י. רייכרט.

התופעה.

על הצד התחתון של עלי החציל מופיעים כתמים כשתיים-אבקים אפורים, שלפעמים עין סגולה-היר להם. הכתמים יכולים להשאר בודדים או להתאחות ולהוות מעטה אפור המכסה את רוב העלה או גם כולו. לפעמים מופיעה המחלה מלכתחילה בצורת מעטה. המחלה מופיעה על חלקי עלה שלא נזקו ע"י גורמים אחרים ולפעמים גם על החלק העליון של העלים. בנבזר המחלה יחלש כוח העלים והם נושרים. ביחוד מרבים לישר העלים הקשישים. ובזמני הסתו אפשר לראות סביב השיחים צבורי עלים שנשרו.

באופן רגיל מופיעה המחלה בגיל קשיש של הצמח, אבל לפעמים, כשהתקפה היא חזקה, נתקפים גם עלי הצמח הרכים. המחלה תוקפת את מיני החציל אורחי הארץ וגם את הנדים.

יש להבדיל את מחלת הקמחוניית ממחלת עלי חציל אחרת הנקראת מחלת החורים של עלי החציל והמצטנית בכתמים החומים, המתיבשים אחרי כן ומשאירים חורים מאורכים או זוגיים (עין "יריעות" ההדפסה חוברת א' ע' 19).

התפוצה.

את המחלה מצאנו בפעם הראשונה בארץ בשנת 1922. יש לשער שגם מקודם היתה המחלה מצויה בארץ. מחוץ לארץ-ישראל ידועה המחלה מארץ הודו (לפי מכתב מפרופ' בטלר ראש הסבון הממלכתי למיקולוגיה בלונדון). בינתיים נודעה המחלה הזו גם מסצרים. בארץ עצמה נמצאה המחלה בכל אזוריה השונים.

מעורר המחלה.

מחלת הקמחוניית נגרמת ע"י פטריה זעירה בתוך העלים, הנקראת Oidiopsis taurica (Lev.) Salm. פטריה זו גורמת הנדלה מתאימה בכתמים הכשתיים-אבקים הנמצאים למטה על העלים. כל פטריה מורכבת מחוט לבן הנקרא תפטיר שרחבו משלשה עד ששה מיקרונים (חלקי אלף של מילימטר) והמסתעף בתוך העלה ויונק את הלשך מתוך התאים של השכבות השונות הנמצאות בעלה. הפטריה מתפשטת לצדדים ונכנסת לתאים וגם בינות לתאים וככה היא מחריבה את כל העלה (ראה ציור א'). כשנמר תפטיר הפטריה את מעשהו הרע על עלה אחד, הדירה מתחיל לשאף לעבור למקום אחר על עלים אחרים, אבל היות שהתפטיר מחובר לעלה יבצר הדבר ממנו. לשם זה יוצר לו התפטיר בראשו גופים קטנים המתפרדים ממנו ונוחים להטלטל מסקום למקום ולהתפשט ע"י האויר לעברים שונים ובאופן כזה לעבור על עלי צמחים חדשים של חציל.

באיזה אופן יתהווה הרבר? — מתוך הצד התחתון של העלה מתרומם כלפי האויר תפטיר עד ארך של 152 עד 194 מיקרון, המפריד בראשו גוף מאורך שצורת ביצה או גליל מחודד לו וארכו 50—70 ורחבו 10—22 מיקרון. הגוף המאריך הזה נקרא נבז וחלק התפטיר הנושא נושא נכנים, הנבז הוא כן תא אחד, כלומר אינו מחולק. כלפי זה

Figure 1. — ציור א'

מחולק הוא נושא הנבנים לבמה חלקים. נושא הנבנים יכול לפעמים להסתעף לשענף הנושא מצדו גיב נבן כמו בציור שלנו. נושאי הנבנים מתקבצים לחברותא אחת ויחד מהווים את הכתם או את המעטה הכשותירי-האבקי על הצד התחתון של העלה. כשהנבנים התבגרו היו הם נושרים מנושאים ונושאים ע"י הרוח ונופלים על עלים אחרים. גם העלים עצמם שנשרו יכולים לשמש מקור הרבקה. כשהם מתפשטים על שדות אחרים בעזרת הרוח, החיה או האדם.

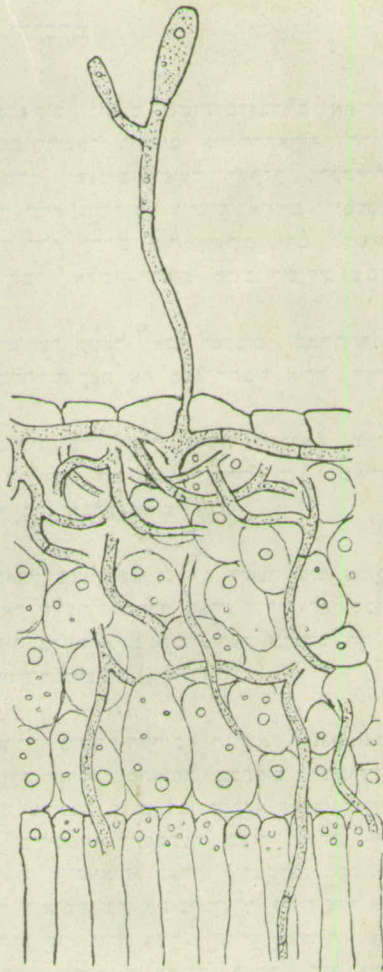
מה בין קמחון לקמחוניות?

מחלת הקמחוניות של החציל דומה מאוד למחלת הקמחון של הרלעים. תברל ממנה בזה שהקמחון הוא יותר לבן ויותר דומה לאבק וגם בזה שהקמחון שולח את תפטירו רק בתאי העור של העלה ותפטיר הקמחוניות מתפשט בתאי כל השכבות של העלה (ראה ציור א').

המלחמה.

ראשית כל צריך לבער אחרי שרידי הצמחים החולים, ביוחד העלים הנשארים בשדה, כדי להרחיק כל מקור הרבקה. במשך שנתים לא צריך לשתל באותו מקום חצילים.

לפני פרוץ המחלה או תיכף בתחילתה צריך לפזר אבקת-נפירת דקה על הצד התחתון של העלים.

חתך רוחב של עלה חציל בגוע קמחוניות.
Cross-section of a leaf at egg plant effected
by Oidiopsis.

על המזיקים בעונה

מאת ד"ר ש. פ., בודנהיימר.

בדרך כלל יש לצוין שאחרי התפשטותם החזקה של המזיקים באביב מעבב הקיץ בחומו הגבוה את התפתחותם של החרקים ומביא אותה לירי שיתוק.